

Sylabus pro prezenční formu studia

Základy pedagogiky

Vyučující: Mgr. Dušan Klapko (klapdus@centrum.cz)

Určeno pro: I. ročník, podzimní semestr 2005/2006

Přehled přednáškových témat a okruhů ke zkoušce:

1. **Pojetí a předmět pedagogiky.** Základní pedagogické kategorie (výchova, vzdělání, cíl, obsah, prostředky, podmínky, metody), vliv dědičnosti, prostředí, socializace.
2. **Pedagogika jako věda.** Její struktura, členění pedagogických disciplín, vědy pomocné a hraniční. Význam filozofie výchovy.
3. **Vztah pedagogické teorie a praxe.** Teorie učení, teorie výchovy, pedagogické koncepce, meze pedagogické teorie, hodnotová orientace výchovy.
4. **Charakteristika různých pedagogických přístupů edukační reality v historicko-sociálním kontextu** (antický výchovný ideál, středověké školství, osvícenské názory na výchovu, meziválečný spor o pojetí české pedagogiky atp.).
5. **Úvod do komparativní pedagogiky.** Předmět, metody, teorie, obsah, srovnávací kritéria/indikátory pro klasifikaci vzdělávání ISCED.
6. **Česká výchovně vzdělávací soustava.** Preprimární, primární, sekundární a terciární školství. Charakteristika vybraných klíčových problémů české vzdělávací soustavy. Transformace české školy po r. 1989.
7. **Podstata hnutí nové výchovy, reformní pedagogika.** Představitelé, směry, dílo, koncepce.
8. **Významné výchovně vzdělávací dokumenty v soudobé české společnosti** (Bílá kniha, Doporučení examinatorů OECD, RVP, alternativní přístupy).
9. **Charakteristika kurikula. Učebnice. Učební osnovy, učební plány.**
10. **Pedagogické dovednosti učitele.** Osobnost učitele. Příprava učitele na výuku. Diagnostické činnosti učitele. Řízení učebních činností žáků.
11. **Hodnocení žáků.** Klasifikace, testování, kompetence, výstupy, školní úspěšnost žáka.
12. **Evropská dimenze ve vzdělávání.** Globální výchova. Učíci se společnost.
13. **Individuální a sociální význam vzdělání,** právo na vzdělání, rovný přístup ve vzdělání, sociální nerovnost ve vzdělání, vzdělání a sociální spravedlnost.
14. **Škola.** Instituce výchovná, vzdělávací, kulturní, sociální, organizace a pospolitost. Význam školského managementu.
15. **Pedagogický výzkum.** Stav a perspektivy.

Anotace k přednášce:

Účelem předmětu Základy pedagogiky je seznámit studenty se základními pedagogickými disciplínami, pojmy, metodami a teoriemi. Zřetel je směřován i na postižení problematiky vztahu pedagogické teorie a praxe, případně na vybrané filozofické aspekty výchovy. Základní linií studia tvoří rovněž analýza současných výchovně-vzdělávacích problémů a proces edukační transformace českého školství po r. 1989.

Anotace k semináři:

Předmět Seminář ze základů pedagogiky navazuje tematicky na přednášku. Účelem předmětu je vytvoření diskusního rámce, ve kterém se studenti zaměří na analyzování současných výchovně-vzdělávacích problémů českého i zahraničního edukačního prostředí. Součástí práce v seminářích je i písemné zpracovávání dílčích úkolů, které se stanou součástí e-learningového kurzu. Cílem předmětu je naučit studenty používat systémový přístup při analyzování vybraných edukačních jevů a podpořit činnostní přístup studentů.

Povinná studijní literatura:

- BREZINKA, W. *Východiska k poznání výchovy*. Brno: L. Marek, 2001. ISBN 80 – 86263–23–1.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80–7178–170-3.
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004.
- TRETERA, I. *Nástin dějin evropského myšlení*. Praha: Paseka, 1999. ISBN 80-7185-171-X.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- BACÍK, F., KALOUS, J., SVOBODA, J. *Kapitoly ze školského managementu*. Praha: PdF UK, 1996. ISBN 80-86039-49-8.

Doporučená studijní literatura:

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amosium, 1992. ISBN 80-85498-18-9.
- CHLUP, O. *Pedagogika: úvod do studia*. Brno: Spolek nových škol, 1936.
- CACH, J. *Úvod do studia pedagogiky*. Pardubice: ÚJHS, 1996.
- KRAUS, B. *K základním otázkám pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1992. ISBN 80-704-600-9.
- JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- *Vzdělání a sociální spravedlnost v zemích OECD*. Praha: Učitelské noviny - Gnosis, spol. s. r. o., 1998.
- KRÁL, M. *Změna paradigmatu vědy*. Praha: Filosofía, 1994. ISBN 80-7007-064-1.

- PRŮCHA, J. *Učitel*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.
- TONUCCI, F. *Vyučovat nebo naučit?* Praha: PdF UK, 1991. ISBN 80-901065-1-X.
- SVOBODOVÁ, J. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996.
- HORKÁ, H. *Výchova pro 21.století. Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-85-0.
- KUČEROVÁ, S. *Úvod do pedagogické antropologie a axiologie*. Brno: PdF MU, 1992.
- DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-141-2.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- BLÁHA, I. A. *Sociologie dětství.???*
- Skalková, Jarmila. *K soudobým proudům pedagogického myšlení*. Praha : PÚ ČSAV, 1992
- Illich, Ivan. *Odškolení společnosti : (polemický spis) : Entschulung der Gesellschaft : eine Streitschrift (Orig.)*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. 109 s. Studie [1992-, Sociologické nakladatelství]; sv. 29. ISBN 80-85850-96-6.
- Schoenebeck, Hubertus von. *Škola s přívětivou tváří : skutečnost a představa : Schule mit menschlichen Antlitz : Realität und Vision (Orig.)*. Vyd. 1. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2001. 81 s. ISBN 80-7194-404-1.
- <http://www.ped.muni.cz/wsocedu>
- <http://www.msmt.cz/> (aktuální materiály)
- *Komenský*. Odborný časopis pro učitele základní školy. Brno: PdF MU. ISSN 0323-0449.
- *Pedagogická orientace*. Odborný čtvrtletník a zpravodaj ČPdS. Brno: ČPdS/Konvoj. ISSN 1211-4669.
- *Pedagogika*. Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově. Praha: PdF UK. ISSN 3330-3815.

Podmínky zakončení přednáškového bloku:

- 75 % úspěšnost vědomostního testu jako předpoklad připuštění k ústní zkoušce.
- Ústní zkouška. Reflexe nad vybranými edukačními problémy (podmínkou je četba povinné literatury).

Podmínky ukončení práce v seminářích:

- Odevzdání seminární práce dle témat v rozsahu tří stran textu, zabývajících se určenou pedagogickou problematikou . Práce pošlete prostřednictvím e-mailu.
- Aktivní práce v seminářích s předpokladem přípravy odborných témat a zapojení se do diskusí. Účast v seminářích je povinná z 75 %.

Seminární témata

Seminární téma je možno zpracovat formou eseje nebo jako odborný článek.

- **Já vychovatel**

Zkuste zformulovat vlastní představy o výchově, o jejím smyslu, prostředcích, cílech, kde spatřujete slabiny výchovné efektivity atd.

- **Můj hermeneutický pokus**

Z odborné literatury vyberte texty v rozsahu 3-4 stran zaměřené na edukační procesy. Vaším úkolem je interpretovat či polemizovat s myšlenkami autora, které jste objevili ve vybraných textových pasážích. Své názory se pokuste zasadit do historicko-spoločenského rámce.

- **Analýza vybraného problému současného českého školství**

Zaměřte své úsilí na analýzu vámi vybraného pedagogického problému v našem školství a zkuste nastínit případné varianty řešení problému.

- **Faktory determinující tvorbu učebních cílů**

Účelem tématu je komplexní rozbor jevů, se kterými musíme počítat v zájmu vytvoření efektivních a reálně dosažitelných edukačních cílů ve vztahu k cílovým objektům-žákům.

- **Klima školní třídy**

Charakteristika klimatu školní třídy je postavena na problematice vzájemně působících vztahů mezi vychovateli, vychovávanými, vnějším a vnitřním prostředím. Pokuste se vyložit strukturu těchto vztahů, případně navrhnout možné způsoby výzkumného uchopení tohoto fenoménu.

- **Co je potřebné změnit na současné škole v zájmu optimalizace jejího fungování**

Téma je možné zpracovat v obecné, ale i v konkrétní rovině. Rozpory vznikající mezi výchovnou praxí a teoretickými normativy vyvolávají řadu diskusí. Vaším úkolem je smysluplně rozšířit tuto nikdy nekončící diskusi.

Sylabus pro studenty kombinovaného bakalářského studia

Pedagogická propedeutika (Úvod do základů pedagogiky)

Vyučující: Mgr. Dušan Klapko (klapdus@centrum.cz)

Určeno pro: I. ročník, podzimní semestr 2005/2006

Přehled témat a okruhů ke zkoušce:

- **Pojetí a předmět pedagogiky.** Základní pedagogické kategorie (výchova, vzdělání, cíl, obsah, prostředky, podmínky, metody), vliv dědičnosti, prostředí, socializace.
- **Pedagogika jako věda.** Její struktura, členění pedagogických disciplín, vědy pomocné a hraniční. Význam filozofie výchovy.
- **Vztah pedagogické teorie a praxe.** Teorie učení, teorie výchovy, pedagogické koncepce, meze pedagogické teorie, hodnotová orientace výchovy.
- **Charakteristika různých pedagogických přístupů edukační reality v historicko-společenském kontextu** (antický výchovný ideál, středověké školství, osvícenské názory na výchovu, meziválečný spor o pojetí české pedagogiky atp.).
- **Úvod do komparativní pedagogiky.** Předmět, metody, teorie, obsah, srovnávací kritéria/indikátory pro klasifikaci vzdělávání ISCED.
- **Česká výchovně vzdělávací soustava.** Preprimární, primární, sekundární a terciární školství. Charakteristika vybraných klíčových problémů české vzdělávací soustavy. Transformace české školy po r. 1989.
- **Podstata hnutí nové výchovy, reformní pedagogika.** Představitelé, směry, dílo, koncepce.
- **Významné výchovně vzdělávací dokumenty v soudobé české společnosti** (Bílá kniha, Doporučení examinatorů OECD, RVP, alternativní přístupy).
- **Charakteristika kurikula. Učebnice. Učební osnovy, učební plány.**
- **Pedagogické dovednosti učitele.** Osobnost učitele. Příprava učitele na výuku. Diagnostické činnosti učitele. Řízení učebních činností žáků.
- **Hodnocení žáků.** Klasifikace, testování, kompetence, výstupy, školní úspěšnost žáka.
- **Evropská dimenze ve vzdělávání.** Globální výchova. Učící se společnost.
- **Individuální a sociální význam vzdělání,** právo na vzdělání, rovný přístup ve vzdělání, sociální nerovnost ve vzdělání, vzdělání a sociální spravedlnost.
- **Škola.** Instituce výchovná, vzdělávací, kulturní, sociální, organizace a pospolitost. Význam školského managementu.
- **Pedagogický výzkum.** Stav a perspektivy.

Povinná studijní literatura:

- BREZINKA, W. *Východiska k poznání výchovy*. Brno: L. Marek, 2001. ISBN 80 – 86263–23–1.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80–7178–170-3.
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- JŮVA, V. sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-78-8.
- JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- PALOUŠ, R. *K filozofii výchovy*. Praha: SPN, 1991. ISBN 80-04-25390-3.

Doporučená studijní literatura:

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amosium, 1992. ISBN 80-85498-18-9.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- BACÍK, F., KALOUS, J., SVOBODA, J. *Kapitoly ze školského managementu*. Praha: PdF UK, 1996. ISBN 80-86039-49-8.
- CACH, J. *Úvod do studia pedagogiky*. Pardubice: ÚJHS, 1996.
- PRŮCHA, J. *Učitel*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- TONUCCI, F. *Vyučovat nebo naučit?* Praha: PdF UK, 1991. ISBN 80-901065-1-X.
- SVOBODOVÁ, J. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996.
- HORKÁ, H. *Výchova pro 21. století. Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-85-0.
- KUČEROVÁ, S. *Úvod do pedagogické antropologie a axiologie*. Brno: PdF MU, 1992.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- <http://www.ped.muni.cz/wsocedu>
- <http://www.msmt.cz/> (aktuální materiály)

Podmínky k ukončení předmětu:

- Vědomostní test v rozsahu níže uvedených okruhů.
- Ústní zkouška. Reflexe nad vybranými edukačními problémy.
- Esej, případně odborný článek v rozsahu čtyř stran na téma:

Analýza vybraného problému současného českého školství

Zaměřte své úsilí na analýzu vámi vybraného pedagogického problému v našem školství a zkuste nastínit případné varianty řešení problému. Práce pošlete prostřednictvím e-mailu.